

A *Mindörökké* a fotózás művészete is egyben. Olasz Ferenc ügyelt arra, hogy a szobrokat természetes közegükben, fákkal, kusza bokrokkal, mezősséggel, behavazott tájjal időtlen időben tárja elénk és kiemelte kinagyította a lényegest. Különösen sikeres a zalagyömrői páros kereszt-kép: az ágbogak közt feszült mintha vesszők ostromoznák, testét bozót rejti és szenvedéséről az ágak úgynnyira nem vesznek tudomást, mint a környékbeliek, s mint gyakorta mi. Nem szabad elhallgatnunk néhány apró szeplőt sem: a könyvben akadnak rossz befűzések, hibás széllevágások, számozatlan képek — és tudomásom szerint készültek színes felvételek is

(ezekről a *Műzsák* 1978/1. száma is közölt egy-néhányat), melyek az olvasó sajnálatára nem szerepelnek a könyvben.

Végül dicséretes a kötet kompozíciója: egyedülálló korpuszokkal indít, pietákkal, Mária-szobrokkal gazdagít és egy csodálatos kálvária-képpel zár. A szári kálvária jelképesse avatja a könyvet. A fényképen két út látható. Egyfelől hómezőben széles barázdával félrevívó kocsinyom. Más irányban egyre szűkebb út fut a stációk határkövei között: az egyetlen, mely az igazsághoz vezet.

R. BALÁZS KATALIN

VIVALDI, AZ OPERASZERZŐ*

A zenetörténetben hosszú ideig könyvek és tanulmányok sora jelent meg a 18. századi Velence és Nápoly tündöklő zenei életéről. Úgy hitték a tudósok, hogy a lagunák városából lassacskán Nápolyba tevődött át az opera fellegvára, ám a tengerre épült város munkálta ki azt az új szimfonikus műformát, mely Albinoni és Vivaldi művészetében tetőzött. Csak a legújabb kutatások bizonyították be, hogy Velence megmaradt az opera hazája ezekben a hosszúra nyúlt békés években is, amikor az erős, jól felfegyverzett, nagy tekintélynek örvendő állam hajói áruval megrakodva még zavartalanul jártak a tengert, s öt szövetségesül, kereskedelmi partnerként tudni nyereség volt egész Európában.

Ez az olasz zene egyik legfénylőbb százada volt. S a fény, a pompa, a folytonos ünneplés, az ismétlődő rendelkezések új meg új erőfeszítésekre ösztönözték a zeneköltőket. A színházak estéről-estére megteltek zsbongó, várakozó közönséggel, s volt év, amikor húsz új zenés drámát mutattak be. Ma már egyre bizonyosabb, hogy a csúcsára érkező velencei opera egyik legnagyobb alakja ugyanaz a Vivaldi volt, aki csodálatos hegedűjátékával, fényesen vibráló concertoival ünneplést zenésze volt a kornak, hogy aztán évtizedekre háttérbe szoruljon, míg végre a mi századunk második felében megint felragyogott csilloga, s ma a világ egyik legnépszerűbb, legtöbbet játszott zeneköltője.

A magyar hanglemezgyártásnak nagy büszkesége és eredménye, hogy „a velencei félhomály muzsikása”-nak (Szabolcsi Bence *Vigiliában* megjelent tanulmányának szép és találó szavai ezek) leghíresebb és alighanem legszebb operáját a világon elsőnek vette lemeze, méghozzá kitűnő előadásban. Mert ezeket az operákat ma már jórészt csak az előadás, az énekesi bravúr, a karmesteri hozzáértés és a fénylő, tiszta zenekari játék tarthatja életben. A cselekmény aligha! Hisz aki meg akarja érteni, vagy akár csak homályos sejtelmeket akar szerezni a régi görög olimpiai játékok körül bonyolódó L'Olimpiade mondandójáról, alighanem tétova találgatásokra van utalva. A reneszánsz újra fölfedezte a klasszikus antikvitás szellemét, s a rohamléptekkel meginduló filológiai kutatás e szellemiség páratlanul értékes irodalmi és művészeti megnyilatkozásait hozta felszínre. A barokk — melynek Vivaldi egyik legnagyobb képviselője volt — megőrizte ezeket, de a maga képére formálta őket. Metastasio, a szövegíró nemcsak a kor ünnepléti írója volt, hanem igazi tehetség is, aki könnyed kézzel oly bonyolult szövegek könyvet adott át Vivaldinak, hogy azon talán még a szerző sem ismerte ki magát első olvasásra. Épp csak az istenek hiányoznak a végkifejletnél, Olümposz derűs, „nem szűnő nevetésre fakadó” szellemalakjai — akik azért a görög ember számára nagyon is valóságos személyek voltak! —, a „Deus ex machina” jól bevált fogását azonban egy váratlanul felbukkanó ékszer megjelené-

* Vivaldi: L'Olimpiade (Hungaroton, SLPX 11901—03)

se helyettesíti. Ez az ékszer bizonyítja, hogy a már halálra ítélt főhős voltaképp az ítéletet hozó király fia, akit egy fényes jóságot megakadályozására hajítottak annak idején a tengerbe. S mi sem természetesebb, mint hogy az opera befejezésében maga a nép oldja föl a súlyos ítéletet s ajándékozza meg boldogsággal az egymást már elveszítettnek hitt szerelmeseket.

Vivaldi zeneszerzői géniusza ekkor ragyogott teljes fényében és pompájában. Talán nincs még egy olyan színpadi műve, amelyben ennyire ügyelt volna az alakok árnyalt jellemzésére; a csendes, elmélyült, már-már patetikus líra éppúgy helyet kap a zenei szövetben,

mint az izzó drámaiság. Hősetnek elhisszük, hogy hús-vér emberek, akik általános emberi kérdésekkel vívódnak, s amikor boldogságukat látjuk-halljuk, egy pillanatra a magunk életére és a magunk remélt örömeire gondolunk.

A felvétel dicsőségére válik a magyar hanglemezyártásnak. Szekeres Ferenc pompás stílusérzékkel vezényli a Budapesti Madrigálkórust és az Állami Hangversenyzenekart; a szólisták (Takács Klára, Zempléni Mária, Kovács Kolos, Miller Lajos, Horváth József, Káplán György és Gáti István) pedig olaszos fényvel és finomsággal viszik diadalra a művet.

(R. L.)

Tájékoztató

PARANCS JÁNOS GRAVES-DIJA

A neves angol íróról, gondokodóról, Robert Graves-ről elnevezett jutalomdíj idei ki-tüntetettje Parancs János költő. A díjat a Vigilia 1979 januári számában megjelent versciklusáért (Tizenhárom sor a csalódásról, Apokaliptikus délután, Patthelyzet, Minden olyan) kapta.

A GONDOLAT KIADÓ új kötetei közül említést érdemel mindenekelőtt Kurt Waldheimnek, az ENSZ főtitkárának könyve, a Nehéz mesterség, mely a főtitkár és az ENSZ felelősségteljes tevékenységébe enged mélyebb bepillantást. Megrázóak azok a szavai, amelyek szinte látomászerűen vetítik elének egy eljövendő békés világ képét, melyben „kormányok és népek megtanulnak érdekközösségben tevékenykedni — írja Kurt Waldheim —, s erőfeszítéseiket összehangolva szolgálják a nagy közös célokat; olyan világ, amelyben a kölcsönös megértés háttérbe szorítja az előítéleteket, kiküszöböli a jelentéktelen, de gyakran veszélyes viszályokat, s az ésszerűség és az együttműködés szelleme inkább az erősek erénye lesz, mint érv, amelyre a gyöngék hivatkoznak; olyan világ, amelyben a kölcsönös függés hatóerővé válik, de egyszersmind hagyja kibontakozni a sokféleséget és a szabadságot. Az eljövén-

dő világban egyetemesen tartsák tiszteletben az igazságot, a személyiség méltóságát és az emberi jogokat, aknázzák ki az erőforrásokat a közösség javára, és osszák el méltányosabban, a szegénység, az éhség és a betegség pedig nagymértékben szoruljon vissza. Ezt a világot a benne uralkodó béke kedvezőbbé tenné az emberek alkotó szellemének kibontakoztatására, és biztatóbbá a jóakarató rend keretében megnyilvánuló szabad kifejeződés számára.”

Nicolae Balota a filozófia és az abszurd, az abszurd irodalmi ősei és előfutárai, valamint az abszurd irodalom jelentős művelői elemzésével, hatáskutatásával, tematikus feldolgozásával foglalkozik az Abszurd irodalom című kötetében. A kötet régi hiányt pótol, s Balota munkája csaknem úttörő jellegűnek számít hazai könyvkiadásunkban. Ez még akkor sem tagadható, ha jó néhány megá-lapításával — többek közt a keresztény gondolkodókról és a transzcendens irányba forduló írókról és filozófusokról tett értékelésével — kedvünk volna vitatkoznunk. — A Konstruktivizmus című dokumentum-gyűjtemény a művészeti mozgalom keletkezését, fejlődését, maig tartó hatását és élő hagyományát kísérel végig az „izmus” kiáltványai, program-cikkei és értékelései nyomán. Több, mint kuriózum, de kevesebb annál, amit valójában a kötettől vártunk.